

DE LAATSTE DER MOHIKANEN

Op 15 juni nam Chiel Noordeloos afscheid als wetenschappelijk onderzoeker bij het Nationaal Herbarium te Leiden. In de zaal waar zijn afscheidscollege plaats vond, zat een omvangrijke delegatie NMV-ers dankzij de vele activiteiten die Chiel binnen de vereniging heeft ontplooid, hetgeen de afgelopen jaarvergadering met een erelidmaatschap is gehonoreerd. Maar ook dankzij zijn talrijke belangrijke publicaties. Iedereen die serieus paddenstoelen bestudeert, heeft immers wel een of meer boeken van Noordeloos in de kast staan. In zijn toespraak hekelde Chiel terecht het feit dat monografieën en flora's voor de wetenschappelijke status van een onderzoeker nauwelijks van belang zijn, al worden zulke standaardwerken jarenlang door velen geraadpleegd. De kwaliteit van onderzoek wordt alleen afgemeten aan publicaties in internationale tijdschriften, waarbij vooral veel geciteerde 'toptijdschriften' hoog scoren. Vaak met artikelen voor een select publiek, gedreven door de waan van de dag en daarom snel verouderd.

Met het vertrek van Chiel eindigt een bloeiend tijdperk van ruim een halve eeuw waarin de taxonomie van paddenstoelen op universitair niveau werd bestudeerd en de Nederlandse mycologie in Europa als toonaangevend werd beschouwd. In de topjaren werkten er in Leiden vier vaste mycologen die het hele scala aan macrofungi bestreken: Maas Geesteranus, Donk (later Jülich), Bas en Van Brummelen. Daarnaast waren op het in 1999 opgeheven Biologisch Station te Wijster Barkman, B. de Vries, Kuyper en ikzelf actief in de exploratie van de Nederlandse mycoflora. In hun kielzog volgde een hele reeks studenten en promovendi.

Het bestuderen van kenmerken van paddenstoelen wordt kennelijk niet langer als een zinvolle wetenschappelijke activiteit beschouwd. Is het systematisch onderzoek aan paddenstoelen in West-Europa dan misschien voltooid? Nee, zeker niet. De vele nieuwe soorten die jaarlijks worden beschreven op grond van vruchtlichamen bewijzen het tegendeel. Nauwkeurige observaties hebben de laatste decennia tot revolutionaire veranderingen in de systematiek geleid. Chiel's op-eenvolgende bewerkingen van satijnzwammen (*Entoloma*) vormen daarvan een goed voorbeeld. Nee, wetenschappelijk onderzoek moet tegenwoordig 'innovatief en grensverleggend' zijn. We spenderen liever honderd miljoen om in het heelal op een miljard lichtjaren afstand een zwart gat te ontdekken dan om met een veel kleiner bedrag de biodiversiteit van onze eigen planeet, en ons eigen land, in kaart te brengen. Taxonomen kunnen tegenwoordig alleen met moleculair onderzoek scoren. Moleculaire kenmerken zijn zeker een nuttig hulpmiddel bij het ontrafelen van verwantschappen en de indeling van lastige soortcomplexen. Maar het blijft slechts een techniek. De monsters voor moleculaire analyses zijn afkomstig van (herbarium) materiaal van paddenstoelen. De resultaten staan of vallen met een juiste determinatie. Daarvoor is klassiek morfologisch onderzoek onontbeerlijk. Onderzoek van paddenstoelen met uitsluitend moleculaire kenmerken is te vergelijken met het bestuderen van een auto door alleen de motor uit elkaar te halen. Geen onbelangrijk onderdeel natuurlijk, maar voor een compleet beeld van een auto is meer nodig.

Het universitair mycologisch onderzoek is met het vertrek van Chiel niet geheel uit Nederland verdwenen. Op zijn plaats is aan het Nationaal Herbarium voorlopig een tijdelijk onderzoeker aangesteld, gespecialiseerd in moleculaire technieken. Het Centraal Bureau voor Schimmelcultures staat internationaal nog altijd in hoog aanzien. De groep van Thom Kuyper aan de Universiteit Wageningen verricht baanbrekend werk in studies aan mycorrhiza's. Maar deze takken van onderzoek, hoe zinvol ook, hebben nauwelijks raakvlakken met de veldmycologie, het werkterrein van onze vereniging.

In feite is de studie van paddenstoelen in Nederland terug op het peil van de negentiende eeuw, destijds het domein van amateurs, vaak geestelijken of apothekers. De vereniging staat voor een immense uitdaging om de kwaliteit van de veldmycologie in de toekomst zonder professionele ondersteuning op peil te houden.

door Eef Arnolds